

ik geen baker-
ler wond Hem
ik geen rijken
et Woord des
edelen, maar
God uitverko-
De Heere ver-
discipelen.
le en die is te
ligd wordt; de
instelling van
geoeft naar

u bij de ware
oor u. De poor-
eweldigen. En
ook de gehele
ijne ziel. Is er
geleden en veel
ade niet boven
n man missen,
De Heere heeft
vervolg mo-
berooft der

moed, God is
Zijner handen
ar leeft is een
als wij onder
ijn.

F. H. V."

corps

fa de ochtend-
kamer een er-
na de avond.

in: Mevr. M.
V. te L. f 2,—;
—; N. N. te B.
nr. 40) f 5,—;
Jeref. Kerk te
B. v. d. R. te
—; van Iemand.
(uit Hillegers-
bele woorden)
t. te L. f 2,50;

en meer schik

vorige verant-
f 128,20. Stand

er blikken en
en tot de ont-
; proceskosten

2278.

SCHETSSEN

en themata,
worden bijge-
dringend nood-
de t a l e n
ervaring, de
en niet al te
ellen hierover
dat de didac-
thoenen staat.
enken aan de
algemeen nog
inwerken ont-

nschelijk, ja,
en, die daar-
gen gaan be-
leiding wordt
ene vorming,
un speci-
an de wijsbe-
et, de exegese,
etorical); en

kelijker ver-
et overdreven
toe al maar
le klassieken,
ke schrijvers
achte rijzen,
or 't Grieksch
lectuur van
i Septuagint;
r alleen hier-
ropaedeutisch

er velen, kan
voorafgaande
dig, dat onze
ik geloof, dat
de zal leiden,
op een onder-
de vraag wil-
strookt, dat

er kerkgeschiedenis en dogmageschiedenis gegeven
wordt, om niet te spreken van de geschiedenis der
wijsbegeerte. En ook, of het dan eigenlijk wel zoo
noodig is, dat onze bibliotheek gaandeweg verrijkt
wordt met allerlei dure, historische bronnen — waar-
van zeer vele óók nog in het Latijn zijn geschreven!

Wie evenwel bedoelt te vragen, of men voor de
moeilijker schrijvers vertalingen kan gebruiken, en
zich voorts kan specialiseren op het Grieksch van
den Septuagint en het Nieuwe Testament, ziet over
het hoofd, dat de taal van deze werken veel gecomp-
liceerder is dan hij zich voorstelt. Natuurlijk is dat
bij eersten oogopslag niet zoo, wanneer men zoo eens
vluchtig den Septuagint of het Nieuwe Testament in-
kijkt. Maar het moet toch wel tot nadenken stemmen,
dat het beroemde woordenboek op het Nieuwe Testa-
ment van Kittel voor de exegese van elk belangrijk
woord, of het nu een begrip of een actie of een zaak
of een ambt of wat ook aanduidt, de geschiedenis van
dit woord nagaat o.a. in de Oudheid, de Griekse
philosophie, het Hellenisme, de Joodsche filosofie.
Zou dat overbodig werk zijn? Of zijn de beteekenissen
van woorden als dikaiosunē (gerechtigheid, recht-
vaardigheid); keruttēn (verkondigen); angelos (bode,
engel) zonder meer duidelijk, ofschoon ze alle door
de Grieken zijn gebruikt, vóórdat de auteurs van het
Nieuwe Testament er beslag op legden? Neem eens
woorden als charis (genade); pistis (geloof); sōtērion
(verlossing); hagiasmos (heiliging), die oorspronke-
lijk een anderen zin hadden. Zou die oorspronkelijke
beteekenis volstrekt zijn opgegeven bij het nieuwe
gebruik? Maar waarom bezigde men dan juist deze
woorden? Hier liggen toch zeker vragen? Of hebben
we al deze begrippen, deze werkelijkheden der Schrift,
zoo maar in ons mandje?

Wij hebben er toch wel groot belang bij te weten,
wat zij — ik deed een volkomen willekeurige greep —
precies beteekenen? Wij moeten een schrijver als
Kittel toch op zijn minst kunnen narekenen?

En verder is de taal van het Nieuwe Testament niet
zoo geweldig eenvoudig, al lijkt dat zoo. Integendeel,
juist het feit, dat zij zoo eenvoudig lijkt, staat het
goede vertalen in den weg. Dat zij, vooral in de evan-
gelien, zoo eenvoudig lijkt, hangt samen met de om-
standigheid, dat wij van jongs af aan ermee vertrouwd
zijn geraakt. Hoe weinig men zich dit bewust is, moge
blijken uit een vertaling op college door één der stu-
denten, klakkeloos overgenomen van de Staten Vert.
nl. Lucas 21 : 19: „Bezit uwe zielen in uwe lijdzaam-
heid“, gewoonweg gedachteloos opgeleefd, zonder dat
de tekst nauwkeurig bekeken was en zorgvuldig over-
wogen. Terwijl er toch heel klaar en duidelijk in mijn
tekst en in den zijnen te lezen staat: „In uwe volhar-
ding zult gijlijden net leven verwerven“. Men ziet wel,
van hoeveel belang het is om de studenten óók lectuur
voor te leggen, die hun vreemd is!

Maar anderzijds lijkt zij zoo eenvoudig, omdat zij
zoo „vereenvoudigd“ is door de geschiedenis van het
Grieksch. De grammatica van de koinē verloor be-
paalde wijzen en tijden. De syntaxis had een neiging
naar meer eenvoudigheid. De schoone perioden, door
Attische klassiek geconstrueerd met participia en in-
finitieven, gebruikt als zelfstandige naamwoorden,
verdwenen. Maar met deze vermindering van moge-
lijkheden dient de lezer degelijk rekening te houden.
Zij maakt de lectuur eerder moeilijker dan gemakke-
lijker, omdat bepaalde zegswijzen of uitdrukkingen
juist daardoor vaak meer dan één vertaling mogelijk
maken. Men kan het Grieksch van het Nieuwe Testa-
ment pas dan met betrouwbaar resultaat bestudeeren
wanneer men vertrouwd is geraakt met de taal-
verschijnselen van het gewone Grieksch.

Ik zou één en ander met een voorbeeld willen ver-
duidelijken, een beeld, mede in verband met den roep
om vertalingen, waarvan overigens Vondel zoo schoon
heeft gezegd, dat daarbij de inhoud van een grooteren
beker in een kleineren wordt overgeschonken, waar-
door altijd kostelijk vocht over den rand wegliep.

Wij beleven tegenwoordig het wonder van contact,
op hetzelfde oogenblik als het wordt gelegd, met verre
gebieden, menschen en volkeren: het radiotoestel.
Naarmate het zendstation zuiverder overbrengt en
tegelijk het ontvangsttoestel gevoeliger opneemt, kan
men het geluid meer adequaat beluisteren. Technici
hebben aan beide toestellen hun krachten gewijd, en
de luisterraas hebben kosten noch moeite gespaard
om langzamerhand op bijna volmaakte wijze alle fijne
nuanceeringen van klank en toon en timbre op te
vangen. Wie het zich kan veroorloven, kan zich het
fijnste toestel aanschaffen.

Maar ik ken veel grooter wonder. Het contact met
menschen en volkeren uit verre gebieden eeuwen en
eeuwen nadat zij gestorven zijn. Heel hun geschiedenis
door hebben zij aan een zendstation gewerkt, de
Griekse taal, een kunstwerk als geen ander. Daar-
aan hebben zij al hun krachten besteed om er hun
hart in uit te storten: Homerus heeft daarin zijn epos
gegoten, Sappho haar hunkerend verlangen uitge-
klaagd, Aeschylus en Sophocles het drama in al zijn
vervaardighe grootheid opgebouwd, Plato zijn subtiële
wijsbegeerte gedicht, Demosthenes den trom geroerd
voor de vrijheid van zijn vaderstad, Euripides de vuist
gebaldd tegen den hemel. Dit instrument heeft een

DIE VAN HET LAATSTE UUR....

Toen sprak Hij: „Gaaf ook gij in
mijn wijngaard.“

Wij stonden lang verveeld. Toen kwam Hij stil ons
[dringen.

Wij weten eigenlijk niet waarom wij medegingen.

De gaarde geurde als een zegen door de landen,
De vruchten braken los en vloeiden door de handen.

Wij zagen hoe de lieden ons grinnachtig tegenloechen
Bij 't zweeten aan de pers die wrikte in zijn voegen.

Hij wees ons stil een plaats temidden van de rangen.
De zonnebol hing rood naar d'avond te verlangen.

Wij zijn tezamen plug en fiks aan 't werk getogen.
De spotters zweegen bij het speuren van Zijn oogen.

Wij gaven wat Hij vroeg: een laat uur van ons leven.
Glimlachend heeft Hij ons het volle loon gegeven.

ANNE VAN RANDWIJK.

wonderbaarlijke combinatie van lenigheid en kracht,
van gratie en duidelijkheid, van afwisseling en regel-
maat. De technici hebben gebruik gemaakt van de
meest verfijnde mogelijkheden: allerlei zinsconstruc-
ties en uitdrukkingwijzen, partikels en naamvallen;
wat een zuiver uitgebalanceerd instrumentarium is
gelegen in de werkwoordsvormen, de wijzen en de
tijden.

En nu heeft het God den Heere behaagd, uitgerekend
dit kostbare instrument te willen gebruiken voor het
„uitzenden“ van Zijn Evangelie. Hij heeft het in dit
geval door Zijn Geest willen bedienen, toen en nu.
De Heilige Geest gaat voort in de geschiedenis door
middel van dit medium contact te leggen met de Kerk.
Tot op heden toe beluisteren wij in de geschriften
van reeds lang geleden gestorven auteurs van het
Griekse Nieuwe Testament de Stem, ja, het Woord
van den Heere, onzen God, sprekende tot ons op dit
eigen oogenblik.

Zullen wij nu, die Hem hooren, niet alles doen om
Zijn stem zoo adequaat mogelijk op te vangen? Wij
kunnen in dit geval niet toe met het neertellen van
een groot bedrag om ons een in den hoogsten graad
geperfectioneerd apparaat aan te schaffen. Het is bij
deze ontvangst zoo gesteld, dat ieder, zoo mogelijk
onder deskundige leiding, zelf zijn toestel moet bou-
wen en het zelf zoo scherp mogelijk moet afstellen
op de vereischte golfte. Hij moet zelf met de be-
diening ten volle vertrouwd zijn geraakt. De geheele
apparatuur waarover de zenders hebben beschikt,
moet ook de ontvanger tot zijn beschikking hebben.
Wie luisteren wil, nauwkeurig en omzichtig, gaat dan
ook niet over tot bezuiniging in deze dingen, en nog
veel minder tot devaluatie.

Inplaats van toe te geven aan de gemakzucht der
wereld, die daardoor de levensgemeenschap der Kerk
met de Oudheid langzaam maar zeker wil afsnijden
om dan daarna juist de elkende van dien tijd, waaruit
de Heiland ons heeft verlost, opnieuw over ons en
onze kinderen te brengen, moeten wij dankbaar de
mogelijkheden, die God ons laat, met al onze krachten
benutten en uitbuiten, om onze al kleiner wordende
gemeenschap te wapenen tegen Satanische profetie en
te voeden met het Woord des levens, dat in de wereld
van de Oudheid gesproken heeft en nog spreekt.

D. J. B.

Boekbespreking

Calvin's Commentaries — Calvin's
Sermons.

a) Commentary on The Book of
Psalms (transl. by Rev. James An-
derson), vol. I;

b) idem, vol. II;

c) idem, vol. III;

d) idem, vol. IV;

e) idem, vol. V.

f) Commentaries on the Epistle to the
Hebrews, transl. by the Rev. John
Owen.

g) Calvin's Sermons: A Selection of
the most celebrated Sermons of John
Calvin, oorspronkelijk uitgegeven te
New York, 1830.

Thans alle uitgegeven door Wm B.
Eerdmans Publishing Company, Grand
Rapids, Mich. U.S.A., 1949—1950.

Reeds eerder hebben we in ons blad uitvoerig ge-
schreven over de nieuwe reeks van Calvin-kommen-
taren, die in het engelsch thans bezig is te verschijnen
bij Eerdmans' Uitgeversmaatschappij te Grand Rapids,
Mich. U.S.A. Thans ontvingen we bovenvermelde de-
len uit deze commentarenreeks, plus een bundel pree-
ken (over 1 Tim. 3 : 16; 2 Tim. 1 : 8—9; 2 Tim. 1 : 9,
10; 2 Tim. 2 : 16—18; Tit. 1 : 15,16; 2 Tim. 2 : 19;

1 Tim. 2 : 3—5; 1 Tim. 3 : 14—15; 2 Tim. 3 : 16—17;
2 Tim. 2 : 20—21; Titus 1 : 7—9; Titus 1 : 10—12;
1 Tim. 2 : 8; 1 Tim. 2 : 5—6).

Wat den preekbundel betreft, die is een herdruk
van de eenige collectie, die tot nu toe in Amerika
verschenen was. Op twee plaatsen vergeleek ik deze
vertaling met Calvijn's uitgaaf uit het Corpus; de ver-
taling was hier en daar nog al vrij; een enkele maal
wat onnauwkeurig (b.v. in den aanhef van de preek
over 1 Tim. 2 : 3—5) maar voor het overige toch wel
den zin getrouw. In de eerste alinea van deze preek
is b.v. „magnifier“ niet begrepen door den vertaler.
Intusschen, Eerdmans kon kwalijk anders doen dan
herdrukken wat eenmaal bestond. En — de vlekjes
betreffen geen hoofdzaken, al zal het redebeleid wel
eens vaker gestoord zijn.

Betekenisvoller overigens dan deze kleine collectie
uit Calvijn's ettelijke preeken (bijbellesingen) lijken me
de k o m m e n t a r e n. Op de Psalmen (41, 63)
nam ik een steekproef; die viel goed uit; behoudens
een kleine oneffenheid b.v. (inzake synecdoche) op
ps. 63 : 12. Wat me in deze amerikaansche uitgave,
die herdruk is van oude vertalingen (uit Engeland),
zoo bekoort, in zulk een mate, dat ik ook zelf naast
de uitgaaf van het Corpus, toch deze reeks op prijs
stel voor eigen gebruik, is, dat er ettelijke noten aan
toegevoegd zijn, waaronder zeer waardevolle. Men be-
hoefde de namen van de vertalers slechts te lezen, om
te begrijpen, dat we ons ook voor die noten interes-
seeren; ze laten zich steeds van den tekst onderschei-
den.

De uitgever heeft blijkbaar met groote liefde dit
werk ter perse gelegd. We krijgen fijne reproducties
van vroegere titelpagina's; complete herdrukken van
oude voorrede's; en verder weer dat schitterende pa-
pier en dien rustigen druk. De Psalmen zijn bewerkt
naar een fransche vertaling, zelve weer, volgens eigen
aankondiging, „si fidelement conferee sur le latin,
qu'on la peut iuger estre nouvelle“. Wordt de engel-
sche vertaling van den tekst der Psalmen afgedrukt,
de vergelijking met de fransche ontbreekt niet.

Op de Psalmen zijn uitvoerige registers aangebracht;
onderwerpen, hebreuwsche woorden, die behandeld
zijn, aangehaalde bijbelplaatsen, en allegaties van de
Psalmen in het Nieuwe Testament. Alles waardevol.
Hebreeën is ook uitstekend bewerkt; index van griek-
sche en hebreuwsche woorden, zaakregister, en tekst-
register. Zoowel een nieuwe vertaling van den brief
aan de Hebreeën is opgenomen als een metrische van
de Psalmen. Die op Hebr. is naar Calvijn's versie. Die
van de Psalmen dito. Een waagstuk bij den metrischen
vorm. Op Hebreeën waardevolle excursies aan het
slot; een mooie toefgiffen boven de vaak uitvoerige en
belangrijke noten aan den voet der pagina's van den
tekst. Kortom: een uitgaaf, die ieder Calvijnkenner
zal verblijden, ook al heeft hij het Corpus bij de hand.
Hartelijk aanbevolen.

K. S.

K. Schilder, Heaven — what is it?
Wm. B. Eerdmans Publishing Com-
pany, Grand Rapids, Mich. U.S.A.,
1950.

Bovenstaande uitgaaf is aangediend als een ver-
taling en meteen een verkorting van mijn boek „Wat
is de Hemel?“ „Translated and Condensed“ bij Marian
M. Schoolland. De volgorde van de woorden „trans-
lated“ en „condensed“ zou op een college logica voor
minstens drie kwartier stof van interessante beschou-
wingen kunnen leveren. In elk geval lijkt mij eenig-
zins juist de bewering, dat het boek eerst sterk is
ingekort, en dat toen de tekst van wat de vertaalter
voor de Amerikaansche lezers heeft willen over-
houden, vertaald is. Zoodat de uitgaaf mij alweer met
diep ontzag vervuld heeft voor ons Nederlandsche
volk van gereformeerden huize, dat een boek als het
oorspronkelijke, dat hier en daar enkele nog al zware
passages bevatte (ik herzeg; hier en daar) toch
mogelijk maakte voor wat de uitgaaf betreft; een
nieuwe druk is al lang voorgenomen, maar wacht tot
ik wat meer tijd heb. En totdat de tweede druk van
Christus' Lijden gereed is in nieuwe bewerking.
Overigens zal, zoodra een nieuwe oorlog gekomen zal
zijn, het uitgeven van werken als het onderhavige in
den nederlandschen vorm, wel tot de zwaarigheden gaan
behooren; de wereld vliegt achteruit. En Nederland
ook. Ons vrijgemaakte volk, niet-vrijgemaakte boek-
handelaren getuigen het zelf, levert procentgewijs
nog het grootste aandeel in het mogelijk maken van
eenigszins zware theologische literatuur van gerefor-
meerde overtuiging.

Maar keeren we naar Amerika terug. Het hierboven
aangekondigde werk (118 bl., ruim gedrukt, tegenover
350 van de nederlandsche uitgave) is, dat begrijpt
men nu wel, een typisch amerikaansche uitgaaf ge-
worden. Den schrijver zal men bezwaarlijk herkennen
in de korte, afgebeten zinnetjes van de excerptie-
vertaalter. Maar bepaalde gedachten vindt men er
wel in terug. Alles evenwel wat een beetje zwaar leek,
of fundeert, is met amerikaansche élégance weggela-
ten. Zoodat het geheel een werkje van Miss Schoolland
geworden is, naar aanleiding van een boek van K. S.
Diens naam staat op het titelblad; maar ook dat is
een acte van élégance, die men kwalijk verder ontie-
den kan.

K. S.